

Asia: VN/36135/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaalihuoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Organisaatio tai vastaajataho

Muu järjestö tai yhdistys

Kysymys viranomaisille, mikä on lausuntoa käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä?

-

Lausunnonantajan lausunto

Onko ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteista säätämisestä kannatettava?

Kyllä

Perustelut ja lisähuomiot esityksen kannatettavuutteen liittyen.

Luontaishoitoalan Ammattilaiset ry pitää lähtökohtaisesti ehdotusta palveluvalikoiman periaatteiden säätämisestä kannatettavana. Ehdotus sisältää kannatettavia periaatteita: itsemääräämisoikeus, ihmisarvon kunnioitus, yhdenvertaisuus, oikeudenmukaisuus, jotka ovat jo olemassa eri laeissa. Pidämme tärkeänä, että lakiehdotuksilla edistettäisiin julkisesti rahoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenmukaisuutta valtakunnallisesti. Yhdessä vaikuttavuuden edistämisen kanssa yhdenmukaisuus edistäisi asiakkaiden sekä asiakas- ja potilasryhmien välistä yhdenvertaisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta.

Luontaishoitoalan Ammattilaiset ry pitää kuitenkin valitettavana, että sote-palveluvalikoimasta puuttuvat vaikuttavat luontaishoidot/täydentävät hoidot eli CAM-hoidot (Complementary and Alternative Medicine). Näistä hoidoista on saatavissa paljon tutkimustietoa ja näyttöä hyödyistä. Vaikuttavat CAM-hoidot ovat myös turvallisia, joten ne tukisivat palveluvalikoiman turvallisuus

periaatteita. Lisäksi CAM-hoidot saisivat aikaan mahdollisimman paljon terveyttä ja hyvinvointia käytettävissä olevien resurssien puitteissa, kuten lakiehdotuksen tavoitteena on.

Potilailla tulisi olla mahdollisuus valita hoitomuodot, jotka tukevat heidän hyvinvointiaan ja terveysnäköyksiään. Tämä tulisi nähdä osana ihmisarvoa ja valinnanvapautta, eikä CAM-hoitojen saatavuutta tulisi rajoittaa perusteettomasti. Lääkäreillä tulisi olla mahdollisuus suositella ja käyttää myös palveluvalikoimaan kuulumattomia hoitoja, jos potilas niin haluaa. Tutkimuksen mukaan miljoona suomalaista käyttää luontaishoitoja vuosittain.

European Social Survey (ESS) on selvittänyt asiaa viimeksi 2014. ESS 2014 Suomen aineiston perusteella luontaishoitoja käyttää vuosittain miljoona suomalaista

Fitzgerald, Rory (City University) & ESS Core Scientific Team & Ervasti, Heikki (Turun yliopisto): European Social Survey 2014: Suomen aineisto [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 2.0 (2018-02-19). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3068>

Olemme esittäneet CAM-hoitojen integroimista sote-palveluvalikoimaan vastaamalla 16.2.25 sidosryhmäkyselyyn palveluvalikoiman määrittelyn periaatteista:
<https://www.luontaishoitoala.fi/kannanotot/stm/palveluvalikoima/>

**Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista (jakso 4.2)?
Voitte perustella näkemystänne tähän.**

Koska lakiehdotus ei pidä sisällään täydentäviä-/luontaishoitoja/CAM-hoitoja (Complementary and Alternative Medicine), niiden taloudellisia vaikutuksia ei myöskään ole arvioitu.

Täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot (CAM-hoidot) ovat yleensä kustannustehokkaita ja niillä voi hoitaa kokonaisvaltaisesti ihmisen kaikkia puolia: fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja henkistä. Luontaishoitoalasta on tehty tutkimuksia liittyen kustannustehokkuuteen, joissa on havaittu positiivista vaikutusta, mutta toisaalta on tiedossa, että tältä osin tutkimustietoa on hyvin niukasti saatavilla sekä niiden laadussa on vaihteluita (Herman ym. 2005, <https://doi.org/10.1186/1472-6882-5-11>). Tältä osin luontaishoidot ovat heikommassa asemassa vertailuja tehtäessä, ja tarvitsisimmekin enemmän tutkimustietoa aiheesta erityisesti suomalaisessa kontekstissa. Tämä liittyy alan pitkäaikaiseen toiveeseen toimialaselvityksen tekemisestä, jota olemme useamman kerran pyytäneet Sosiaali- ja terveysministeriötä tekemään.

Kustannusvaikuttavuuden kohdalla tulisi huomioida myös muut kuin rahalliset arvot, kuten hoidon/palvelun vaikutus menetettyinä terveisinä elinvuosina (DALY), sekä hoidon/palvelun merkitys laatu-painotteisina elinvuosina (QALY), vaikkei niiden käyttö terveydenhuollon palveluiden yhteydessä ole ollut kovinkaan yleistä, olisi se silti tarpeellista ottaa huomioon (Asikainen 2007, <https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-16580>).

Palveluvalikoimasta puuttuu potilaan tunnistaminen myös asiakkaaksi ja kuluttajaksi, jolla on kuluttajalle kuuluvia oikeuksia kuten valita itselleen soveltuvin hoitomenetelmä, vaikka se olisi ristiriidassa kustannustehokkuuden kanssa. Kustannusvaikuttavuuden kohdalla tulee huomioida kestävät ratkaisut, jotka usein ovat kustannustehokkaita. Tämän vuoksi kustannustehokkuutta tulisi arvioida pitkällä aikavälillä monipuolisesti. Kustannuksien kohdalla tulee huomioida hoitoriskeistä ja hoitovirheistä johtuvat kustannukset.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.

Lakiesityksessä ehdotetaan yhdeksi palveluvalikoiman periaatteeksi turvallisuutta ja riskien arvioimista suhteessa odotettavissa olevaan hyötyyn. Esityksessä on todettu, että haittatapahtumia esiintyy Suomessa joka kymmenennellä hoitojaksolla.

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta (KKV) saatujen tietojen mukaan eniten käytetyistä luontaishoidoista tulee vuosittain vain vähän yhteydenottoja, vuonna 2024 yhteensä seitsemän (7) (<https://www.luontaishoitoala.fi/kannanotot/kkv/tietopyynto-6-2-2025/>). Jos täydentävät hoidot eli CAM-hoidot (Complementary and Alternative Medicine) integroitaisiin sote-palveluvalikoimaan, se voisi vähentää nyt käytettyjen hoitojen haittatapahtumia.

Onko lakiehdotuksilla jotain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole otettu huomioon, ja jos on, niin millaisia vaikutuksia?

Lakiesitys rajaa sote-palveluvalikoimasta pois täydentävät hoidot, joita suomalaisetkin laajasti käyttävät. Tämä johtuu siitä, että näitä palveluja ei tarjota julkisessa terveydenhuollossa. Esimerkiksi neuvolat eivät saa suositella (eivätkä tarjota) vyöhyketerapiaa vauvojen koliikkivaivojen ja unettomuuden hoitoon. Tilanteesta kärsii koko perhe ja hoidon puutteesta voi myöhemmin olla haittaa niin vauvalle kuin vanhemmillekin.

Pohdittaessa aihetta luontaishoitojen ja muiden CAM-hoitojen näkökulmasta, usein esitetään rajoituksia näiden hoitojen tarjoamiseen tai tavoitettavuuteen perustuen terveydentilaan (raskaus), sairauteen (diabetes, syöpä, luokittelemattomat mielenterveyden tilat) tai ikään (ikäntyneet tai alaikäiset). Mielestämme on tärkeää tunnustaa myös näiden ryhmien ihmisarvo ja kunnioittaa heidän vapaata tahtoaan ja kykyään tehdä päätöksiä liittyen omaan kehoonsa. Maailman terveysjärjestön WHO:n määrittelemien ihmisoikeuksien mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus parhaaseen mahdolliseen fyysiseen ja henkiseen terveyteen. Tätä tulisi noudattaa myös sote-palveluvalikoiman periaatteiden määrittelyn yhteydessä ja lakiesityksen sisällössä. Tasa-arvoisuus tästä tulokulmasta tulisi huomioida palveluvalikoiman kontekstissa.

Lakiehdotus sivuuttaa siis luontaishoitojen käyttäjät: Miljoona suomalaista käyttää luontaishoitoja vuosittain.

European Social Survey (ESS) on selvittänyt asiaa viimeksi 2014. ESS 2014 Suomen aineiston perusteella luontaishoitoja käyttää vuosittain miljoona suomalaista

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveystieteidenhuoltolaki 7 a §

Lakiesityksen kriittisin ongelma on Terveystieteidenhuoltolain 7 a §:n määritelmä, joka rajaa palveluvalikoiman lähtökohtaisesti vain lääketieteellisesti ja hammaslääketieteellisesti perusteltuihin menetelmiin. Tällainen sanamuoto sulkee CAM-hoidot kategorisesti pois jo määritelmätasolla, vaikka niiden vaikuttavuudesta, kustannustehokkuudesta ja turvallisuudesta on olemassa tutkimusnäyttöä ja vaikka niitä käyttää noin miljoona suomalaista vuosittain.

Esitämme, että pykälän perusteluja täydennetään niin, että CAM-hoidot voidaan tarvittaessa arvioida samoilla periaatteilla (tarveperiaate, turvallisuus, vaikuttavuus, kustannusvaikuttavuus) eikä niitä suljeta lainsäädännöllisesti pois ennen arvioinnin tekemistä. Tämä olisi linjassa hallituksen vaikuttavuustavoitteiden sekä WHO:n perinne- ja täydentäviä hoitoja koskevien suositusten kanssa. Näemme, että potilaita ei voi hoitaa pelkästään nykyisin käytössä olevien hoitosuositusten, kuten Käypä hoito –suositusten ja Hotus-hoitosuositusten mukaan. Täydentävät hoidot ja CAM-hoidot (Complementary and Alternative Medicine) on integroitava osaksi sote-palveluvalikoimaa.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sosiaalihoitolahti 30 a §

Luontaishoidoilla/täydentävillä hoidoilla voidaan ylläpitää asiakkaiden hyvinvointia, toimintakykyä ja elämänlaatua. Hoidot voivat myös tukea sosiaalihoitolahti palveluista saatavia hyötyjä.

Palveluvalikoimassa tulisi painottaa ennaltaehkäiseviä toimia ja aikaista reagoitua, olipa kyseessä lapsi, nuori, aikuinen tai iäkäs. Pieneen palvelutarpeeseen vastaaminen vähentäisi suuren tarpeeseen vastaamista.

Tarveharkinnan kohdalla on tarpeen tunnistaa CAM-hoitolahti suomat mahdollisuudet ja kustannushyödyt, kuten homeopatian kohdalla on havaittu Securita-vakuutusyhtiön tekemästä kustannusselvityksestä. Siinä tutkijat totesivat, että homeopaattisten valmisteiden käyttäjiä terveys oli paremmassa kunnossa kuin perinteisten lääkkeiden käyttäjiä terveys, kun asiaa katsottiin sairausvakuutuskulujen, lääkitystarpeen ja sairauspoissaolojen näkökulmasta.
<https://www.luontaishoitolahti.fi/tutkimus/homeopatia/kustannustehokkuus/>

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sote-järjestämislahti 36 §

Pidämme myönteisenä, että pykälässä esitetään tavoitteena palveluvalikoiman periaatteiden yhdenmukaista soveltamista hyvinvointialueiden välillä ja siten turvataan potilaille alueellinen yhdenvertaisuus.

Liittyykö esitysluonnoksen mukaisten sosiaali- ja terveydenhoitolahti palveluvalikoiman periaatteiden soveltamiseen haasteita, ja jos liittyy, niin millaisia ja miten haasteita voisi mielestänne ratkaista?

Haasteena näemme sen, että monet kansalaiset eivät ymmärrä miksi täydentäviä hoitoja/luontaishoitoja ei integroida sote-palveluvalikoimaan. Niitä käyttää kuitenkin miljoona suomalaista vuosittain. Täydentävät- ja vaihtoehtoiset hoidot eli CAM-hoidot (Complementary and Alternative Medicine) voivat myös tarjota vaihtoehtoja, jotka ovat perinteisiä lääkkeitä vähemmän haitallisia ja luonnonmukaisempia. Monilla CAM-hoidoilla, kuten yrttilääkkeillä, vyöhyketerapialla, homeopatialla ja akupunktiolla, on vähemmän tunnettuja sivuvaikutuksia, mikä palvelisi niitä potilaita, jotka kaipaavat hoitomenetelmiä, joissa ei ole kemikaaleja tai lääkkeitä. Haasteen voi yksinkertaisesti ratkaista integroimalla täydentävät/CAM-hoidot sote-palveluvalikoimaan.

Pyydämme tutustumaan Asiantuntijaselvitykseen (28.10.2025): Täydentävä hoitaminen ja terveydenhuolto – asiantuntijaselvitys tutkimustiedosta ja kehitysehdotukset;

Mikko Nenonen, LT, yleislääketieteen erikoislääkäri, dosentti, eMBA.

Anneli Milén, HLT, dosentti (kansanterveystiede), professori (Global Health), MSc Health Systems Management, LHTM, Lontoo.

Markku Partinen, LKT, professori, neurologian dosentti. Linkki selvitykseen:
<http://hdl.handle.net/10138/605879>

Maailman terveysjärjestö WHO on useissa yleiskokouksissaan ottanut kantaa perinnehoitoihin jo 1990-luvulta lähtien ja sisällyttänyt tämän kehotuksen laatimiinsa TCIH lääketiedettä koskeviin globaaleihin strategioihinsa vuodesta 2014 lähtien. Suomenkin tulisi noudattaa Maailman terveysjärjestö WHO:n kehotusta jäsenmailleen laatia oma kansallinen perinteisen, täydentävän ja yhdistävän lääketieteen (TCIH) strategia niin, että hoidot nivelletään julkiseen terveydenhuoltoon ja erityisesti perusterveydenhuoltoon. <https://www.tcih.org/article/who-member-states-adopt-the-traditional-medicine-strategy-2025-2034-offering-a-new-model-for-maximizing-health-and-well-being/>

Muita näkemyksiä ja täsmennysehdotuksia?

Ihmisarvo ja valinnanvapaus tulee olla tärkeässä roolissa palveluvalikoimaa uudistettaessa.

Luontaishoitoalan arvot kuuluvat sosiaali- ja terveystalouteen. Palveluvalikoiman määrittelyssä pyritään vahvistamaan palvelujen ennaltaehkäisevyyttä, mutta palveluvalikoimasta puuttuvat kokonaan täydentävät hoidot/ luontaishoidot eli CAM-hoidot (Complementary and Alternative Medicine), jotka toimivat hyvin sairauksien ja vaivojen ennaltaehkäisyssä.

Luontaishoitoalan Ammattilaiset ry. otti kantaa Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteisiin STM:n kyselyssä, joka päättyi 16.2.2025.

Vastauksemme on helposti luettavina osina (osat 1 – 7):
<https://www.luontaishoitoala.fi/kannanotot/stm/palveluvalikoima/>

Wikström Anu
Luontaishoitoalan Ammattilaiset ry.